

Hinkel Tamás – Molitórisz Roland

A büntetés-végrehajtási szervezet COVID–19 humánjárvány elleni védekezésének bemutatása

The presentation of the defence against the COVID–19 human pandemic in the Hungarian Prison Service

Absztrakt

Tanulmányunkban bemutatjuk, hogy hogyan védekezett és védekezik jelenleg is a büntetés-végrehajtási szervezet személyi állománya egy láthatatlan „ellen-séggel”, a COVID–19 vírus okozta humánjárvánnyal szemben, a Büntetés-vég-rehajtás Országos Parancsnokságán létrehozott Operatív Törzs (a továbbiakban: Törzs) folyamatos iránymutatása mellett. Milyen azonnali, megelőző intézkedések bevezetésével szabott gátat a Törzs a koronavírus-fertőzés büntetés-vég-rehajtási szervekbe történő bejutásának megakadályozása érdekében, hogyan zajlott a második hullám megkezdődését követően a büntetés-végrehajtási szervekben is megjelent fertőzés kiszélesedésének megakadályozása, továbbá milyen módszerekkel védekeztünk a harmadik hullám időszakában. Hogyan alakult át a büntetés-végrehajtási szervezet élete egyik napról másikra, milyen többletterheket jelentett a humánjárvány elleni védekezés a személyi állomány részére, hogyan befolyásolta a járvány a fogvatartottak mindennapjait, a befo-gadásukat, a munkáltatásukat, a kapcsolattartásukat, a szállításukat és a tárgya-lásra történő „előállításukat”.

Kulcsszavak: büntetés-végrehajtás, COVID–19, humánjárvány, pandémia

Abstract

In our presentation we would like to demonstrate how the staff of the Hungarian Prison Service has protected and continues to protect against an invisible ‘enemy’, a human epidemic caused by the COVID–19 virus. We have been fighting this battle under the continuous guidance of the Operational Body established at the Hungarian Prison Service Headquarters (hereinafter: the Body). We describe

what immediate, preventive measures were put in place by the Body to prevent coronavirus infection from entering the prisons and other penitentiary facilities. We present how the spreading of the infection was prevented after the appearance of the infection in the prisons with the start of the second wave, and furthermore what tools and methods did we use to protect ourselves during the period of the third wave. How the life of the Prison Service changed overnight, what additional burdens did the control of the human epidemic meant for the staff, how the epidemic affected the daily life of the prisoners, their admission, their employment, the inmates' contact with their relatives and contact persons, and their transportation and escort to trials.

Keywords: penitentiary, COVID–19, human epidemic, pandemic

Bevezetés

A büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) a fennállása óta nem nézett szembe olyan kihívással, amelyre nem tudott előre felkészülni, amelynek megakadályozására, felszámolására nem álltak rendelkezésre nemzetközi példák, gyakorlatok vagy saját tapasztalatok. 2019 decemberében, Kínában egy olyan vírustörzs ütötte fel a fejét, amellyel szemben az emberiség még nem ismerte az általa terjesztett fertőzés elleni gyógymódot, így nem tudta megakadályozni, hogy a Vuhan tartományban megjelent megbetegedések egy világjárvány alapjául szolgáljanak. Tanulmányunkban részletesen bemutatjuk azt, hogy a bv. szervezet személyi állományára – a napi szakfeladatainak végrehajtása mellett – mennyi terhet rótt a COVID–19 humánjárvány elleni védekezés.

A Biztonsági Szolgálat alapfeladatainak, szakfeladatainak bemutatása

A Biztonsági Szolgálat az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének közvetlen irányításával működő szervezeti elem, amely az alábbiak szerint tagozódik.

Biztonsági Főosztály

Szakmailag irányítja, felügyeli és ellenőrzi a bv. szervek biztonsági tevékenységét, iránymutatást ad a bv. szervezet biztonságát érintő feladatok végrehajtásához.

Felügyeli a rendkívüli események megelőzésére, megszakítására és felszámolására történő felkészülést. Végzi a terrorcselekmények megelőzésével, felszámolásával kapcsolatos, bv. szervezetet érintő feladatokat. Kezdeményezi a bv. szervek biztonsági rendszereinek fejlesztését, közreműködik az azokhoz kapcsolódó műszaki követelmények kidolgozásában. Javaslatot tesz kényszerítő eszközök, fegyverek, fegyverzeti anyagok, védőfelszerelések rendszerbe állítására, rendszerből kivonására. Ezzel összefüggésben beszerzi és a társ szervezeti elem részére rendelkezésre bocsátja a hatályos rendszeresítési BM utasítás előírásai alapján a szükséges dokumentációkat, továbbá irányítja és koordinálja a próbahasználatok lefolyását. Szakvéleményt készít a biztonságot is érintő beruházási és rekonstrukciós ügyekben, kidolgozza a szakmai alapkövetelményeket, figyelemmel kíséri a megvalósulást. Összesíti a hatáskörébe tartozó, központi ellátású termékekre vonatkozó igényeket, meghatározza a minőségi és mennyiségi paramétereket, elkészíti azok éves beszerzési tervét. Szakértőként közreműködik a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága (a továbbiakban: BVOP) főosztályainak feladatkörébe tartozó, központi biztosítású termékek beszerzésében. Dönt és intézkedik a beszerzett eszközök, anyagok bv. intézetek közötti elosztásáról. Végrehajtja a BVOP hivatásos állományának lövészetével kapcsolatos feladatokat. Végzi a fegyverzettel, lőszerekkel, kényszerítő és mozgáskorlátozó eszközökkel összefüggő, főosztályt érintő feladatokat. Nyilvántartja, összesíti a bv. intézetektől érkező statisztikai jelentéseket, külön rendelkezések szerint adatot szolgáltat. Végrehajtja a fogvatartottak munkáltatásának biztonságával összefüggő, főosztályt érintő, továbbá a szolgálati kutyákkal kapcsolatos központi feladatokat. Meghatározza a szolgálati kutyák képzésének, minősítésének, beszerzésének, selejtezésének rendjét, időpontját. Koordinálja a BVOP, valamint a bv. intézetek szolgálattervezéssel kapcsolatos szakfeladatainak végrehajtását, valamint külön meghatározás alapján részt vesz a rendkívüli események kivizsgálásában.

Központi Támogató Főosztály

A főosztály alárendeltségébe tartozik a Műveleti Osztály és a Készenléti Osztály, ennek okán szakmailag irányítja és felügyeli mindkét osztály tevékenységét. Értékeli és elemzi a bv. szervek leterheltségét. Módszertani anyagokat dolgoz ki a szakmai feladatok végrehajtásához. Tervezi és szervezi a műveleti csoportok képzésének, a tagok minősítésének rendjét és ütemezését, meghatározza a működéshez szükséges felszerelések beszerzésének, selejtezésének rendjét, időpontját. Szakterületét érintően tervezi, szervezi és végrehajtja a személyi állomány felkészítését, továbbképzését. A szabályos működés érdekében

továbbképzéseket, szakmai napokat, közös gyakorlatokat szervez és bonyolít le. Folyamatos értékelő, elemző tevékenységet végez a rendkívüli események megelőzése érdekében. Figyelemmel kíséri a terrorcselekményekkel kapcsolatos információkat, és javaslatot tesz a megelőzéssel kapcsolatos feladatokat érintően. Kapcsolatot tart a bv. szervek vezetőinek helyetteseivel a folyamatos szervezés és feladatvégrehajtás érdekében. Biztosítja az alárendelt osztályok rendelkezésre állását, felügyeli a beosztott állomány egyenletes leterheltségét.

Műveleti Osztály

Akciókat hajt végre a tiltott tárgyak előtalálása érdekében. Kábítószerfelderítési feladatokat végez. Közreműködik a kiemelt figyelmet érdemlő fogvatartottak előállításában. Megszervezi és lebonyolítja a fogolyzandulás felszámolásával kapcsolatos gyakorlatokat a Terrorrelhárítási Központ bevonásával. Szakmai oktatásokat hajt végre, továbbá ellátja a szakmai napok megszervezésével és lebonyolításával kapcsolatos feladatokat, különösen a tiltott tárgyak bekerülésének megakadályozása és a kábítószergyanús anyagok hatásai, az intézkedéstaktikai képzések, a fegyverzeti szakanyagok tárolásának szabályai, a csomagvizsgálás, az előállítás formái, valamint a nyomkövető kutyák gyakorlati képzése tárgykörökben. Indokolt esetben az eseménnyel összefüggésben további jelentéseket, adatszolgáltatásokat kér, annak felszámolásával, kivizsgálásával kapcsolatosan szakmai iránymutatást ad. Felügyeli a rendkívüli események megelőzésére, megszakítására és felszámolására történő felkészülést. Végzi a terrorcselekmények megelőzésével, felszámolásával kapcsolatos, bv. szervezetet érintő feladatokat.

Készenléti Osztály

Megerősíti a nappali és éjszakai szolgálatellátás létszámát a bv. intézetekben. Közreműködik a nem bv. szervezet kezelésében lévő egészségügyi intézménybe történő előállításal és őrzéssel kapcsolatos feladatok végrehajtásában. Részt vesz a gazdasági társaságoknál a munkáltatás biztosításában. Közreműködik a bv. intézetbe érkező fogvatartotti csomagok átvizsgálásában. Tartalékerőként – külön meghatározás alapján – részt vesz a bv. szervezet alap- és rendkívüli feladatainak ellátásában. A Készenléti Osztály bv. intézetekbe átrendelt állománya az intézet által részére kiadott munkaköri leírásban, továbbá a számára meghatározott szolgálati tevékenységre vonatkozó ór- és szolgálati utasításokban foglaltak alapján látja el feladatait. A Készenléti Osztály BVOP-n szolgálatot teljesítő állománya folyamatosan kapcsolatban áll a bv. intézetekben kijelölt kapcsolattartókkal, egyeztetik a létszámot, valamint feldolgozzák

az átrendeltek intézetekben, továbbá az utazás során keletkezett túlszolgáltatát is. Koordinálja az utazási költségtérítések elszámolásához kapcsolódó feladatok végrehajtását. Az intézetekben kijelölt kapcsolattartók részére havonta egyszer lehetőséget biztosít személyes kapcsolattartásra, elszámolásra. Ellenőrzi, monitorozza a bv. intézetekbe átrendelt állomány munka- és lakhatási körülményeit, az elszámolásokhoz szükséges dokumentációk előkészítését, igény esetén szakirányítói segítséget nyújt az adatfeldolgozási tevékenységekhez.

Ügyeleti és Védelmi Osztály

A két főosztálytól független, közvetlen a Biztonsági Szolgálat szolgálatvezetőjének alárendeltségébe tartozó szervezeti egység. Szervezi és folyamatosan biztosítja a BVOP főügyeleti tevékenységét, ellátja a BVOP objektumvédelmével kapcsolatos feladatokat. A rendkívüli események felszámolásakor, illetve azok megakadályozása érdekében a bv. szervek részére utasítást adhat, jelentést kérhet be tőlük. A beérkező jelentéseket dokumentálja, értékeli, elemzi, az egyes eseményekről nyilvántartásokat vezet. Végrehajtja a személyi állomány értesítésével, készenléthe helyezésével kapcsolatos teendőit, valamint a különleges jogrend kihirdetése esetén rá háruló feladatokat. Kapcsolatot tart a BVOP szervezeti egységeivel, a bv. szervek, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek és a Magyar Honvédség ügyeleteivel, a BM kijelölt szervezeti egységével, valamint a védelemben részt vevő szervek azonos feladatot ellátó szervezeti elemeivel. Végzi a bv. szervezet központi honvédelmi, polgári védelmi és katasztrófavédelmi feladatait, koordinálja a személyi biztosítási, egyéni és kollektív védelmi, illetve kiértesítési feladatok központi ellátását, kidolgozza a BVOP felkészülési okmányait. Figyelemmel kíséri a központi szervek, továbbá a bv. szervek irányába a polgári válságkezeléssel kapcsolatosan jelentkező elméleti és tájékoztatási feladatokat. Koordinálja a bv. szervek és a BVOP szakterületének gazdaságfelkészítési, illetve gazdaságmozgósítási tevékenységét. A különleges jogrendre vonatkozó személyi, anyagi-technikai és egészségügyi ellátás megszervezése, biztosítása érdekében együttműködik a BVOP szakterületeivel. Elkészíti, és szükségyszerűen aktualizálja a rendkívüli esemény megelőzése, megszakítása, felszámolása érdekében a szolgálati feladatok erő-eszköz szükségletének biztosítására, a különleges jogrend bevezetésére, a magasabb készenléthe helyezésre, a katasztrófavédelmi, valamint a nukleárisbaleset-elhárítási intézkedések vételére és továbbítására szolgáló értesítési tervet. A tulajdonosi jogok és kötelezettségek gyakorlójának határozata alapján bevonja a gazdasági társaságokat a felkészülési feladatokba, továbbá ellenőrzi az azokkal kapcsolatos tevékenységüket. Szakmailag ellenőrzi a bv. szervek felkészülésére

vonatkozó adathordozóinak készítését, kezelését. Kidolgozza, illetve egyeztetésre előkészíti a területre vonatkozó belső szabályozó eszközök tervezeteit. A BVOP szakterületeivel együttműködésben gondoskodik a kormány – védelmi felkészülésre vonatkozó – határozataiban a bv. szervezet részére meghatározott feladatok teljesítéséről. Indokolt esetben az eseménnyel összefüggésben további jelentéseket, adatszolgáltatásokat kér, azok felszámolásával, kivizsgálásával kapcsolatosan szakmai iránymutatást ad. Eleget tesz a vonatkozó utasításokban meghatározott jelentési kötelezettségeknek. A tudomására jutott, a bv. szerv rendjét, a fogvatartás biztonságát veszélyeztető körülmények esetén az intézkedés alapjául szolgáló információkról az érintett bv. szervet, illetve szükség szerint az illetékes rendvédelmi szervet értesíti. Ellátja a védelmi igazgatási célú infokommunikációs alkalmazás és az elektronikus távfelügyeleti rendszer működtetésével összefüggő, országos felügyeleti feladatokat.

A Biztonsági Szolgálat alá tartozó szervezeti egységek az alapfeladataikon túl jelentős szerepet vállaltak a humánjárvány elleni védekezésben, a fertőzés bv. szervekbe történő bejutásának megakadályozásában, a gócpontok kialakulásának megelőzésében, a bv. szervek koordinálásában, a delegált feladatok végrehajtásának kontrollálásában, a pandémia ideje alatt készült szabályzók, eljárásrendek kidolgozásában, az elemző és értékelő tevékenységben, ezek által pedig a fogvatartás biztonságának folyamatos fenntartásában.

A büntetés-végrehajtási szervezet humánjárvány elleni védekezésének bemutatása

A humánjárvány magyarországi megjelenését követően a bv. szervezet országos vezetése a vírus bv. szervekbe történő bejutásának kockázatát és az azzal járó súlyos következmények veszélyét az országos védekezési időszak kezdetén felismerte, a megelőzéssel összefüggő intézkedések bevezetését – egyben a személyi állomány, valamint a fogvatartottak életének és egészségének megóvását – prioritás feladatként kezelte. Az Operatív Törzs folyamatosan figyelemmel kísérte a kormány által kiadott rendeletekben meghatározottakat, ezáltal azonnali intézkedéseket tudott hozni. A Belügyminisztériumban létrehozott Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs által elrendelt feladatok maradéktalan végrehajtása érdekében intézkedett. A védekezésre történő felkészülés időszakában – monitorozva a nemzetközi gyakorlatokat, különösen a V4 országokban és Ausztriában bevezetett eljárásrendeket, valamint a betegséggel összefüggő tendenciákat – a legszigorúbb intézkedések kerültek bevezetésre annak érdekében, hogy a vírushordozás veszélye a személyi állomány és

a fogvatartottak körében minimális szinten maradjon. A büntetés-végrehajtási intézetekben foganatosított járványügyi megelőző intézkedésekben meghatározottakon túl, a bv. szervezet szerepet vállalt a kiskunhalasi mobil járványkórház kialakításában is. Összegezve elmondható, hogy a szervezet teljes mértékben felkészült a humánjárvány elleni védekezésre. A 2020 márciusa óta eltelt időszakban a fogvatartás biztonságát érintő, valamint a személyi állomány és a fogvatartottak életének és egészségének megóvása érdekében hozott intézkedések az alábbiak szerint valósultak meg.

Az Operatív Törzs létrehozása

A BVOP-n 2020. március 07. napján alakult meg az Operatív Törzs, amelynek vezetését a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a biztonsági és fogvatartási helyettes, távolléte esetén a Biztonsági Szolgálat szolgálatvezetője útján látja el. Az Operatív Törzsbe a BVOP egyes szakterületeinek – Biztonsági Szolgálat, Fogvatartási Ügyek Szolgálat, Egészségügyi Főosztály, Műszaki és Ellátási Főosztály, Gazdasági Társaságok Főosztálya – vezetői kerültek delegálásra, akik munkáját közvetlenül az általuk vezetett szolgálatok, illetve főosztályok munkatársai segítik. Adott feladatok szakszerű megvalósulása érdekében, eseti jelleggel meghívásra kerültek a BVOP további szakterületeinek – Humán Szolgálat, Jogi és Adatkezelési Főosztály, Informatikai Főosztály, Felderítési Főosztály, Kommunikációs Főosztály – vezetői is az Operatív Törzs üléseire. Az Operatív Törzs tevékenységében részt vevő személyi állományi tagok – készenlét elrendelése mellett – folyamatosan rendelkezésre álltak, monitorozták a járványügyi helyzet magyarországi, valamint külföldi alakulását és a nemzetközi gyakorlatokat mind a civil szféra, mind pedig a büntetés-végrehajtási intézetek, intézmények vonatkozásában. Az Operatív Törzs folyamatosan figyelemmel kísérte a járványügyi készületség során a belügyminiszter vezetésével működő Ügyeleti Központ és a Kormány Operatív Törzsének tevékenységét, továbbá szoros kapcsolatot tartott a társszervek operatív törzseivel. Az értékelő-elemző, valamint a koordinációs tevékenységeken túl, az aktualitások tekintetében szakmai támogatást biztosított, és feladatokat határozott meg a bv. szervek részére, továbbá visszaellenőrizte azok végrehajtását és eredményességét.

Intézkedési tervek

Az Operatív Törzs Magyarország Kormánya és a Nemzeti Népegészségügyi Központ által kiadott normák és eljárásrendek bv. szervezetben történő soron kívüli érvényesülése, valamint az elemzések során feltárt hiányosságok megszüntetése

mellett az új, különleges eljárások bevezetése érdekében rendszeresen feladat-szabásokkal élt. 2020. március 07-étől az Operatív Törzs vezetője, továbbá annak helyettese, valamint a BVOP szakirányító szakterületei – illetékesség szerint – 2021. május 27-éig 622 esetben éltek feladatmeghatározással, illetve 40 alkalommal került kiadásra intézkedési és pandémiás terv, amelyek mellett számos alkalommal történt intézkedés szakmai protokollok, továbbá eljárás-rendek ismertetésére. A teljes személyi állomány tájékoztatása végrehajtásra került a Nemzeti Népegészségügyi Központ által kiadott és folyamatosan aktualizált eljárásrendben foglalt intézkedési kötelezettségek kapcsán. Kijelölésre kerültek a kontaktszemélyek, akik közegészségügyi, járványügyi szempontból kapcsolatot tartanak a területileg illetékes járási és megyei kormányhivatal népegészségügyi osztályával, a városi orvosi ügyelettel és az Országos Mentőszolgálat helyi szerveivel.

Kockázati besorolások

A koronavírus bv. szervekbe történő bejutási esélyének minimalizálása céljából, a vírusfertőzésre történő preventív, egységes felkészülés érdekében a bv. szervek végrehajtották valamennyi kezelésükben lévő helyiség és terület kockázatértékelését, amellyel párhuzamosan további – a tárgykörrrel összefüggő – korlátozások, illetve kötelezően végrehajtandó intézkedések is bevezetésre kerültek. Ide sorolható – az intézet területére és helyiségeibe – a létszámkorlátozással történő belépés és bent tartózkodás, a belépéskor végrehajtandó érintésmentes testhőmérséklet-mérés, a kizárólag egyéni védőeszközökben történő belépés (szájmaszk, gumikesztyű, védőruha stb.), a kötelező minimális távolság megtartása a bent tartózkodók között, és a meghatározott időközönkénti fertőtlenítő takarítás és szellőztetés. A kockázatértékelés során magas kockázatúként értékelt és megnövekedett személyforgalmat bonyolító, frekvenciát helyiségek bejáratánál, jól látható helyen elhelyezésre kerültek a helyiség kockázati szintjét, valamint a helyiséget érintő intézkedéseket, korlátozó rendelkezéseket magukba foglaló tájékoztatók. Ilyen helyiségek voltak a bv. szervek bejáratai, a konyha, a büfé, az étkezdé, az orvosi rendelők, a várók, az egészségügyi helyiségek, az ügyvédi látogatóhelyiségek, a fogvatartotti elhelyezési részlegek, a közösségi helyiségek, a közös használatú fürdőhelyiségek, illetve a nem a bv. szerv személyi állományába tartozó személyek által látogatott és használt helyiségek. A magas kockázati besorolású helyiségek esetében napi négy, a közepes kockázati szintű helyiségekben naponta három, az alacsony kockázati szintű helyiségek vonatkozásában napi két esetben történő fertőtlenítő takarítás került meghatározásra.

A kockázati besorolás szempontrendszere:

1. A veszély azonosítása: a koronavírus-fertőzés megjelenése a bv. szerv objektumaiban
2. A kockázatot súlyosbító tényezők: egyes munkavállalók előrehaladott életkora, krónikus betegsége, tömegközlekedés igénybevétele, külső személyekkel történő érintkezés köre
3. A kockázati esemény bekövetkezte: a megbetegedett munkavállaló tüneteinek súlyossága, fertőzőképességének észlelhetősége

1. számú táblázat: A kockázati besorolás pontértéke

A veszély bekövetkezésének valószínűsége	Pontérték	Az adott kóroki tényező tekintetében a személyi állomány tagjára jellemző kockázat	Pontérték
Lehetséges, de nem valószínű	1 pont	Elenyésző, csekély	1 pont
Lehetséges	2 pont	Kismértékű	2 pont
Valószínű	3 pont	Közepes mértékű	3 pont

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

A szolgálati helyiségek kockázati kategóriába sorolása

2. számú táblázat: A kockázat mértékének meghatározása

A veszély bekövetkezésének valószínűsége	A kockázat mértéke	A veszélyesség mértéke	Kockázati kategória
Lehetséges, de nem valószínű	Elenyésző, csekély kockázat	A megbetegedés bekövetkezése nem valószínűsíthető	Zöld
Lehetséges	Kismértékű kockázat	A megbetegedés bekövetkezhet	Citromsárga
Valószínű	Közepes kockázat	A megbetegedés bizonyosan bekövetkezhet	Piros

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

3. számú táblázat: A helyiségek besorolási színjelölése

<ul style="list-style-type: none"> • Irodák • Raktárak, tárolók • Pince, kazánház 	<ul style="list-style-type: none"> • Lépcsőház • Folyosók, közlekedők • Étkeзде • Teakonyhák • Büféhelyiség • Illemhelyiségek • Kijelölt dohányzóhely • Kondicionálóterem • Lifttek • Tárgyalók 	<ul style="list-style-type: none"> • Személybejárat előtere • Kulcstároló • Gépjármű bejárat • Orvosi rendelő • Tárgyalóhelyiségek • Műveleti terem
--	---	---

Forrás: A szerzők saját szerkesztése.

Intézkedési szintek

Intézkedési szintek		
A	B	C
Nem szükséges	Rövid távú: 1–3 hónap	Azonnali

A: az eddig bevezetett intézkedések elégségesek.

B: munkaszervezés felülvizsgálata, személyi állomány átcsoportosítása.

C: fertőtlenítő- és védőeszköz-juttatás felülvizsgálata, további munkahigiénés intézkedések.

A megelőző fertőtlenítések

A teljes körű, megelőző fertőtlenítések első ütemezett végrehajtását 2020. április 27-e és május 03-a közötti időszakban, majd ezt követően az Operatív Törzs által meghatározott időközönként valamennyi bv. szerv megvalósította. A fertőtlenítés kiterjedt a bv. szervek bástyafalait vagy biztonsági kerítéseit övező közterületre, az őrzött területen belül található közlekedési útvonalakra, fogvatartotti mozgási útvonalakra, sétaudvarokra, sportudvarokra, a fogvatartottak elhelyezésére, munkavégzésére, foglalkoztatására szolgáló épületek valamennyi helyiségére, a személyi állomány szolgálatteljesítési helyiségeire, azok berendezési tárgyaira, irodákra, folyosókra, öltözőkre, valamint a bv. szervek kezelésében lévő valamennyi gépjárműre. A bv. szervek folyamatos fertőtlenítésének végrehajtása céljából, minden egyes bv. szerv vonatkozásában – fogvatartotti munkáltatás keretein belül – létrehoztak úgynevezett fertőtlenítő-takarító

csoportokat, amelyekben a fogvatartottak napi nyolc órában folyamatosan végezték a felületfertőtlenítési feladatokat.

*Fertőtlenítőszeres rendelkezésre állásáról,
a védőeszközök gyártásáról és viseléséről szóló rendelkezések*

Az Operatív Törzs feladatszabása alapján a BVOP Műszaki és Ellátási Főosztálya már az első hullám kezdete óta soron kívül intézkedett a bv. szervek részére bőr- és felületfertőtlenítő készítmények legalább 30 napra elegendő mennyiségének beszerzéséről. Felmérésre került a bv. szervek tekintetében az egyéni védőfelszerelések, valamint védőeszközök mennyisége. A személyi állomány és a fogvatartottak egészségének védelme, megóvása érdekében a védőeszközök beszerzése folyamatos volt, amelyek kiosztása heti rendszerességgel történt meg.

Az egyéni védőeszközök kötelező használatára vonatkozó rendelkezések

2020. március 24-étől a befogadott, majd 14, később 10 nap időtartamban elkülönítésre került fogvatartottakkal közvetlenül érintkező személyi állományú tagok – befogadást végrehajtó személyi állomány, egészségügyi szakápoló, az elkülönítésre kijelölt részlegben szolgálatot teljesítő felügyelő – részére meghatározásra került, hogy minden érintkezésnél sebészi szájmascskot, valamint gumikesztyűt kötelesek használni. A COVID–19 vírusfertőzés bv. intézetekbe történő bejutásának megelőzése érdekében valamennyi szállítás, előállítás, továbbá a fogvatartottak bv. intézeten kívüli mozgatásának végrehajtása során – annak teljes időtartamára – kötelező az egészségügyi vagy textil szájmascsk használata a célfeladat végrehajtásába bevont személyi állomány és az érintett fogvatartottak részére egyaránt. 2020. április 09-étől a fogvatartottakkal közvetlen kapcsolatba kerülő személyi állományi tagoknak – szolgálati feladataik ellátása során – a rendelkezésükre bocsátott mascskot a személyes kontaktus időtartama alatt kötelezően viselniük kell. A fogvatartottak az egészségük megóvása érdekében minden bv. szervben ellátásra kerültek 3–3 darab textil szájmascskkal.

*A bv. szervek területére történő belépések minimalizálása,
korlátozása, a beléptetésre vonatkozó eljárásrend meghatározása*

Külön eljárásrendet dolgozott ki a BVOP Biztonsági Szolgálat a bv. szervek területére történő be-, illetve kilépések vonatkozásában. A zsilipterek méretének függvényében – a járványügyi szempontok alapján – maximalizálták az egy időben bent tartózkodó személyek létszámát, előírták a kötelező teshőmérséklet-ellenőrzést és kézfertőtlenítést a belépő személyekre

vonatkozóan, továbbá a szájmascz használatát a belépés és bent tartózkodás teljes időtartamára. A humánjárvány elleni védekezés első mozzanatai között került meghatározásra, hogy a külföldi és hazai delegációk, továbbá a szakmai és bűnmegelőzési célú intézetlátogatások 2020. március hónaptól visszavonásig nem kerülhetnek engedélyezésre. A Biztonsági Szolgálat a Műszaki és Ellátási Főosztállyal közösen kidolgozta a bv. szervek területére történő áruszállításra vonatkozó eljárásrendet, melyben meghatározásra kerültek az ügynevezett áruátvételi pontok, minimalizálásra került azon személyek köre, akik a beszállítókkal érintkezhetnek, a bv. szervek ellátásában részt vevő beszállítókra vonatkozóan előírták, hogy a bv. szervek területére történő belépés és a bent tartózkodás idején kötelező szájmasczot viselniük, áruszállítási törzsidők kerültek kialakításra, továbbá részletes szabályok közé lett szorítva az áruátvételi eljárás – a fogvatartottak nem érintkezhetnek a bv. szerv területére árut be-, illetve onnan árut kiszállító cégek, partnerek gépjárművezetőivel, munkatársaival –, valamint meghatározásra kerültek az áru mozgási útvonalának fertőtlenítésére vonatkozó szabályok is. Kisebb mennyiségű áru beszállításakor annak átvételét kizárólag a személybejárat, valamint a gépjárműbejárat zsilipben lehetett végrehajtani.

A személyi állomány védőoltással történő ellátottsága

2021. május 17-ig 5966 fő személyi állományi tag részesült a védőoltás első, 4583 fő a második komponensében is, így a bv. szervezet teljes személyi állományának átoltottsága mintegy 63,34%-os, mely járványügyi szempontból jelentősnek minősül.

A külső szervezetek által biztosított képzések korlátozása

A koronavírus-járvány hazánkban történő megjelenése előtt már megkezdett, folyamatban lévő, külső szervezetek által biztosított oktatások, képzések kizárólag digitális úton folytatódtak, amely oktatási forma bevezetésével egyidejűleg a szükséges egyeztetések végrehajtásra kerültek a képző intézményekkel a további, távoktatás útján megvalósuló képzések előkészítése és megkezdése érdekében.

A hatóságokkal, valamint a védőkkel történő, személyes megjelenéssel járó kapcsolattartás minimalizálása

A személyi állomány, valamint a fogvatartottak egészségének védelme érdekében a hatóságokkal, továbbá a védővel történő, személyes megjelenéssel járó

konzultációt minimalizálták azáltal, hogy megteremtették az ellenőrzés nélküli elektronikus kapcsolattartás lehetőségét Skype-alkalmazás útján, valamint a Magyar Ügyvédi Kamara felkérésére kidolgozták az eljárásrendet a kirendelt védők munkadíjának igazolására vonatkozóan arra az esetre, amennyiben a meghallgatásra infokommunikációs eszköz útján került sor.

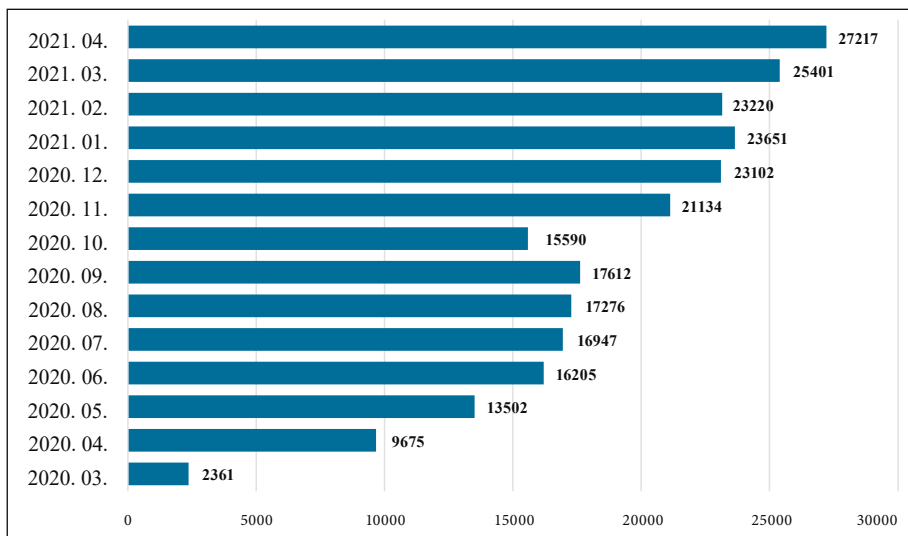
A fogvatartottak kapcsolattartását, napirendjét érintő változások

A veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes büntetőjogi tárgyú intézkedésekről, valamint a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet, és a veszélyhelyzet kihirdetésével összefüggésben egyes büntetés-végrehajtási szabályok módosításáról szóló 90/2020. (IV. 5.) Korm. rendelet módosításáról szóló 188/2020. (V. 7.) Korm. rendelet 2. §-a alapján lehetővé vált, hogy a bv. intézetek a járványügyi védekezés, a hatósági házi karantén, a kijelölt karantén, valamint a járványügyi megfigyelés, zárlat vagy elkülönítés fennállásának ellenőrzése céljából adatot igényeljenek a rendőrség járványügyi védekezés és a hatósági házi karantén szabályai megtartásának ellenőrzése céljából vezetett nyilvántartásából. 2020. március 27. napját követően határozatlan időre felfüggesztsre kerültek az ideiglenes intézetelhagyások, továbbá az intézeteken belüli látogatófogadások. Azon látogatósi engedéllyel rendelkező fogvatartottak részére, akik esetében a látogatófogadásra nem került sor, igény esetén biztosították a bv. szervek, hogy Skype-alkalmazás útján beszéljenek az engedélyezett kapcsolattartóikkal. A Skype-alkalmazás útján történő kapcsolattartás iránti fogvatartotti kérelmek egyedi elbírálást követően, rezsimkategóriától és biztonsági kockázati besorolástól függetlenül kerültek engedélyezésre. A Skype-alkalmazás útján megvalósult kapcsolattartás nem minősül látogatófogadásnak és nem számítható bele a telefonálási időkeretbe sem. A kapcsolattartás lehetőségének elősegítése érdekében az egyes végrehajtási fokozatokon és rezsimkategóriákon belül a fogvatartottak részére meghatározott telefonálási időtartam egységesen 15 perccel megnövelésre került. Azon fogvatartottak részére, akik nem rendelkeztek fogvatartotti mobiltelefonnal, kérelmükre, egyedi elbírálás alapján havonta 3x5 perc időtartamban a bv. szervezet költségére volt biztosítva a telefonálás lehetősége, helyettesítő készülék vagy közösségi telefon útján.

A 2020. április 09–13. között vizsgált időszakban végrehajtott Skype-telefonálások száma valamennyi bv. szerv vonatkozásában elérte az 1871 darab megvalósított kapcsolattartást. A legmagasabb számban – számszerűen 536 esetben – 2020. április 09-én valósult meg Skype alkalmazásával történő kapcsolattartás, míg a 2020. április 10–13. közötti időszakban, átlagos napi lebontásban

ez 332-re csökkent, amely szintén magasnak értékelhető, tekintettel az ünnepi időszakra. A levelezés és csomagküldés tekintetében úgynevezett „irat karantén” került bevezetésre, továbbá a webshopos felületen¹ havonta vásárolható csomagok mennyiségét két darabra növelte a bv. szervezet.

1. számú ábra: A fogvatartotti videóhívások száma havi bontásban

Forrás: BVOP Fogvatartási Ügyek Szolgálat.

A nagyobb fogvatartotti csoportokat érintő programok – így kiemelten a szabadlevegőn tartózkodás, a kiétkelés és a munkáltatás – kisebb létszámban kerültek végrehajtásra. 2020. november 01. napjától a Skype-hívások minimum időtartama nem lehetett kevesebb 30 percnél, a jelenlegi gyakorlat szerint 30–60 perc között engedélyezett a videóhívás. A bv. intézetek jelenleg összesen 285 darab Skype-végponton keresztül bonyolítják le a fogvatartottak videóhívásait. A Skype-alkalmazást használó fogvatartottak száma a kapcsolattartási forma bevezetése óta folyamatosan emelkedett. 2020 márciusában 1193 fő fogvatartott élt a kapcsolattartás ezen formájának lehetőségével, decemberre ez a szám 8773 főre nőtt, 2021 áprilisra pedig 9006 főre gyarapodott, így a felhasználók aránya 7,1%-ról 51,28%-ra emelkedett. A kapcsolattartási forma bevezetése

¹ A 2018. július 01-jétől életbe lépett jogszabályi változásoknak köszönhetően a bv. szervezet webáruházban történő vásárlás lehetőségét biztosítja a fogvatartottak engedélyezett kapcsolattartóinak. A hozzátartozók az internetes felületen keresztül élelmiszert és tisztálkodási szert vásárolhatnak a fogvatartottak részére.

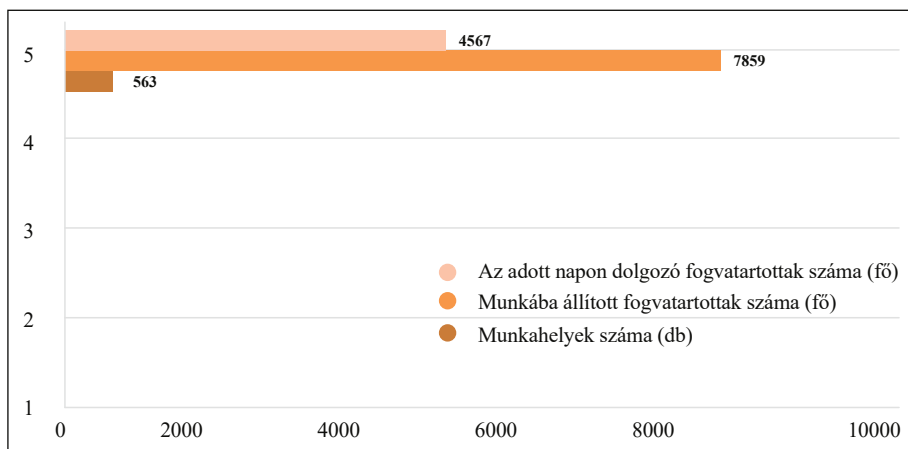
pozitív hatást gyakorolt a fogvatartottakra, főként azokra, akiket anyagi, távolsági vagy egészségügyi, életkori okok miatt egyébként nem vagy csak ritkán látogattak. Ezen felül a váratlan, rendkívüli családi események esetében soron kívül biztosították a bv. intézetek a Skype-hívást. Ez az új kapcsolattartási forma költséghatékony a családtagokra nézve, a fogvatartottaknak pedig jóleső érzés otthoni környezetüket látni.

A fogvatartotti munkáltatást érintő változások

A veszélyhelyzet kihirdetése jelentős változásokat jelentett a fogvatartotti munkáltatás terén is. A bv. gazdasági társaságokkal és a külső partnerekkel kötött szerződések és együttműködési megállapodások felülvizsgálatra kerültek, amely mellett valamennyi bv. szerv megvizsgálta a fogvatartotti foglalkoztatás teljes rendszerét, kiemelten abból a szempontból, hogy a munkáltatás (beleértve a külső helyszínen történő munkáltatást is) átmenetileg mely munkahelyeken, munkaterületeken volt beszüntethető vagy korlátozható, illetve a létszám vagy munkaidő hogyan volt csökkenthető. A munkáltatással összefüggésben – a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) eljárásrendben² meghatározott követelmények érvényesülése mellett – olyan intézkedések kerültek bevezetésre, melyek eredményeként a bv. intézeten kívüli munkáltatás során a fogvatartottak és a civil munkavállalók között nem alakulhatott ki fizikai kontaktus. A munkára kivonuló fogvatartotti állomány egészségi állapotának folyamatos monitorozása okán, minden munkakezdés előtt – érintésmentes hőmérőkkel – történt a testhőmérséklet-ellenőrzésük az elhelyezési részlegeken. Egyes bv. szervezetekben a munkáltatás ideiglenes beszüntetésére is sor került. A veszélyhelyzet visszavonását követően az ideiglenesen beszüntetett fogvatartotti munkavégzés ütemtervben meghatározottan, több lépésben került visszaállításra.

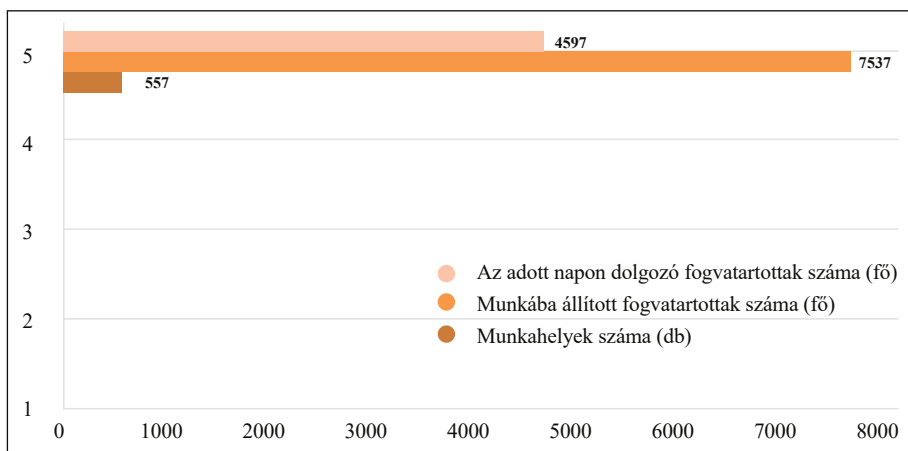
2 A Nemzeti Népegészségügyi Központ által meghatározott járványügyi és infektókontroll szabályok, a 2020. évben azonosított új koronavírussal kapcsolatosan.

2. számú ábra: A fogvatartotti munkahelyek és a munkáltatott fogvatartottak létszámának alakulása 2020. 03. 31-én

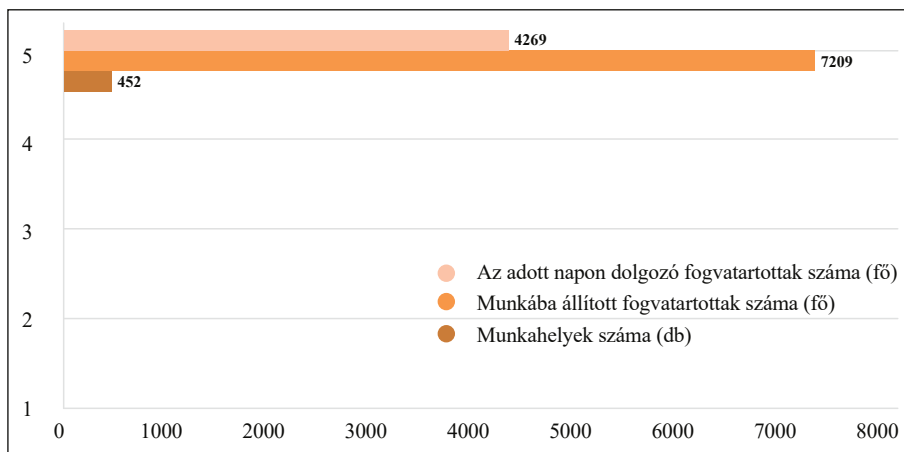
Forrás: BVOP Gazdasági Társaságok Főosztálya.

3. számú ábra: A fogvatartotti munkahelyek és a munkáltatott fogvatartottak létszámának alakulása 2020. 10. 09-én

Forrás: BVOP Gazdasági Társaságok Főosztálya.

4. számú ábra: A fogvatartotti munkahelyek és a munkáltatott fogvatartottak létszámának alakulása 2021. 05. 28-án

Forrás: BVOP Gazdasági Társaságok Főosztálya.

A feltüntetett grafikonokon jól látható, hogy a bv. szervezet a humánjárvány időszaka alatt – a fent taglalt szigorú feltételek és óvintézkedések bevezetése mellett – is fenntartotta a fogvatartottak folyamatos munkáltatását, amely biztonsági szempontból is nagyon fontos tényező, mivel szorosan kihat a fogvatartotti hangulat alakulására. A fogvatartottak egy része nem jut támogatáshoz az engedélyezett kapcsolattartóiktól, mivel azok anyagi helyzetükből kifolyólag nem tudnak részükre csomagot vásárolni, pénzt küldeni, vagy az engedéllyel tartott telefonjuk egyenlegét feltölteni. Ez a fogvatartotti populáció kizárólag a keresményéből képes a kiétkezését biztosítani³, a telefonegyenlegét feltölteni, vagy éppen a hozzátartozóinak támogatás gyanánt pénzt küldeni.

Az egészségügyi intézkedések és azok koordinálása

Egészségügyi szempontból a fertőzésgyanús, valamint az igazolt fertőzött személy észlelése esetén a szükséges intézkedések megtételére vonatkozóan szakmai protokollok kerültek kiadásra, amelyek teljes mértékben megfeleltek az éppen hatályos NNK eljárásrendben foglaltaknak. Az intézkedések mind a személyi állomány, mind a fogvatartottak vonatkozásában meghatározták az elkülönítés szabályait, a jelentési kötelezettségeket, a mintavételek, valamint

³ A fogvatartottak a jogszabályban meghatározott alkalmanként és pénzösszegért tudnak vásárolni a bv. intézetekben működtetett boltokban, az ott lévő – szintén jogszabályban meghatározott – termékkörökből.

a betegek gyógyításának rendjét. Az intézkedések kialakítása során különös figyelmet kellett fordítani a bv. szervek sajátos járványügyi helyzetére, a vírus zárt közösségben történő terjedésére, mivel annak bekerülése a fertőzés gyors és koncentrált terjedését, gócpontok kialakulását tette volna lehetővé. A járvány magyarországi első hullámának idején – az időben bevezetett, szigorú megelőző intézkedéseknek köszönhetően – a bv. szerveken belül nem fertőződött meg sem személyi állományi tag, sem pedig fogvatartott. A második hullám időszakában azonban több bv. szervben is megjelent a fertőzés. A szakszerű és gyors, az Operatív Törzs által közvetlenül koordinált intézkedéseknek, a hatékony és mindenre kiterjedő eljárásrendeknek, valamint a személyi állomány szabályos feladatvégrehajtásának köszönhetően sikerült megakadályozni a fertőzés továbbterjedését, a tömeges megfertőződés kialakulását. A harmadik hullám során a fentiekén túl a legnagyobb kihívást a fogvatartottak minél szélesebb körben történő – önkéntes alapon megvalósuló – beoltottságának elérése jelentette. A személyi állomány áldozatos munkájának köszönhetően a fogvatartottak több, mint 75%-a igényelte és kapta meg a védőoltást 2021 májusának végéig.

A fogvatartottak befogadását követő, egészségügyi szempontú elkülönítések

A bv. szervekbe befogadottak – a befogadás időpontjától kezdődően 10 napig történő – egészségügyi elkülönítését és megfigyelését folyamatosan biztosította a személyi állomány. A járványügyi megfigyelés alá helyezett fogvatartottak vonatkozásában meghatározásra kerültek kezelésük szabályai és alapvető jogaik biztosításának garanciái. Elrendelésre került, hogy amennyiben a járóbeteg-ellátás keretében a polgári egészségügyi intézményben ellátott fogvatartott 12 óránál hosszabb időtartamot töltött a bv. intézeten kívül, illetve a szájmaszk 15 percet meghaladóan eltávolításra került róla, a visszaszállítást követően a 10 napos elkülönítésére intézkedni kell. A bv. intézetek terheinek csökkentése érdekében a speciális csoportok (60 év feletti, fiatalok, nők és krónikus betegek) esetében az érintettek a 2. negatív PCR-teszt és tünetmentesség után közösségbe helyezhetők. A használt mozgási útvonalak teljes fertőtlenítése minden befogadási eljárást követően végrehajtásra került, továbbá a 14 napos járványügyi megfigyelés teljes ideje alatt külön napirend szabályozta a befogadottak életrendjét, amely a fogvatartott társaitól történő teljes izolációjának a biztosítéka. Ennek az eljárásrendnek volt köszönhető, hogy az újonnan befogadottak nem jelentettek veszélyt a már fogvatartásban lévő társaik számára. A Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ tőköli telephelyén végrehajtásra került a fogvatartotti járványkórház kiépítésének II. üteme. A kórház 2020. április hónap 2. napjától az országos tisztifőorvos által kiadott határozatban

járványkórházként került kijelölésre. A kórház 99 tünetmentes vagy enyhe tüneteket mutató, igazolt fertőzött fogvatartott ellátására készült fel. Elemeztük a kórházi elhelyezés biztonsági kockázatát az egy időben, egyszerre elhelyezhető, a fogvatartás biztonságára kiemelt veszélyt jelentő – tényleges életfogytiglan tartó szabadságvesztésre ítélt, egyéni kezelési utasítással rendelkező, kiemelt figyelmet érdemlő, magas biztonsági kockázati csoportba sorolt – fogvatartotti csoportok vonatkozásában. Az intézeti pszichológusoknak kiemelt feladatként került meghatározásra a személyi állomány és a fogvatartottak krízishelyzeteinek megelőzése és kezelése. A BVOP által valamennyi bv. szerv részére biztosításra kerültek a koronavírus-fertőzés gyanú esetén elvégzendő felső légúti váladék laboratóriumi vizsgálatához szükséges mintavételi eszközök. A büntetés-végrehajtás egészségügyi dolgozói a mintavételezés folyamatáról és az ehhez szükséges védőeszközök használatáról útmutatók segítségével kerültek kiképzésre. Így a büntetés-végrehajtás mind a személyi állomány, mind a fogvatartottak vonatkozásában országosan, saját mintavételi kapacitással rendelkezett, ami fertőzékenység esetén a megfelelő intézkedések meghozatalához szükséges időtartamot jelentős mértékben csökkentette.

Időskorú és a krónikus betegségben szenvedő fogvatartottak védelme

A civil lakosság COVID-19 humánjárvány okozta elhalálozási rátája alapján a legvesélyeztetettebbek az időskorúak voltak, továbbá a krónikus megbetegedésben szenvedők populációi. Ennek okán a bv. szervezet kiemelt feladatként kezelte az időskorúak – 60 év feletti –, továbbá az egészségi vagy mentális állapotuk miatt veszélyeztetett fogvatartottak védelmét. A fent megjelölt csoportok életrendjére vonatkozóan teljes körű szabályozás került meghatározásra, amely többek között kiterjedt az intézeten belüli mozgásukra, elhelyezésükre, valamint az őket érintő egyes napirendi pontok végrehajtására.

COVID és Poszt-COVID részlegek kialakítása

Megelőző intézkedésként a 2020. április óta a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ tököli telephelyén járványügyi kórházként funkcionáló intézmény mellett, 14 bv. szervnek helyileg kellett kialakítania COVID, illetve Poszt-COVID részlegeket. A részlegek működéséről, működtetéséről a BVOP Egészségügyi Főosztály szakmai protokollt adott ki.

A fogvatartottak védőoltással történő ellátottsága

A bv. szervezetekben elhelyezett fogvatartottak koronavírus elleni védőoltásával összefüggésben oltási tervet készített elő az Operatív Törzs. Az oltási tervben meghatározásra került a fogvatartottak folyamatos oltásának biztosításához szükséges oltóhelyek száma úgy, hogy azoknak alkalmasnak kellett lenniük az oltásra megjelenő fogvatartottak várakozásának biztosítására, valamint az oltásban részesülő fogvatartottak beoltást követő, 30 perc időtartamú megfigyelésének végrehajtására is, a távolságtartási szabályok szigorú betartása mellett. Az oltást igénylő fogvatartottak számának és összetételének ismeretében napi bontású ütemtervek készültek, amelyek alapján 10–12 fő fogvatartott óránkénti oltása valósult meg. Az oltásra jelentkezettek közül először a 60 év feletti és a 60 év alatti krónikus beteg fogvatartottak, majd ezt követően a többi oltásra jelentkezett fogvatartott vakcinalizálása került végrehajtásra a „*Hozzájáruló nyilatkozat*” kitöltését követően. 2021. április 26-án előzetesen felmérésre került a teljes fogvatartotti állomány oltakozási igénye, mely nyilatkozatások alapján összesen 11 351 fő jelezte igényét a védőoltásra. A fővárosi és megyei oltási munkacsoportok által a bv. szervezetek részére a vakcina rendelkezésre állása – az igényelt mennyiségben – 2021. április 27–30. között biztosításra került.

A tömeges fogvatartotti oltakozás előkészítése

A fogvatartottak koronavírus elleni védőoltással történő ellátásának egységes végrehajtása érdekében oltási tervet dolgozott ki a BVOP Egészségügyi Főosztálya, amely a „The Big Day”⁴ gördülékeny lefolyását készítette elő. Az oltási tervben meghatározásra került az adott bv. intézet/intézmény illetékességi területén lévő kormányhivatal kormány megbízottjával történő előzetes egyeztetés, valamint a rendelkezésre bocsátott oltóanyag szakszerű tárolására vonatkozó eljárásrend. További feladatként került meghatározásra a fogvatartotti létszámhoz szükséges oltóhely kijelölése, több objektumos bv. intézetek esetében objektumonként, valamint azok megfelelő berendezése. Az oltóanyag beadását megelőzően – az alkalmazandó vakcina típusától függően – az egészségügyi szakterület a vezetője útján intézkedett az oltásban résztvevő egészségügyi személyzet (oltóorvos, szakápoló, ápoló, egészségügyi adminisztrátor) felkészítésére, az általános orvosszakmai szabályok és az adott vakcina felhasználási leírataiban foglaltak szerint. Az oltást végrehajtó egészségügyi szakállománynak előzetesen fel kellett mérnie a várható leggyakrabban előforduló oltási reakciók (láz, izomfájdalom)

4 A tömeges fogvatartotti oltakozásra kijelölt nap.

kezeléséhez szükséges gyógyszerkészlet mennyiségét és lejárati idejét, továbbá szükség esetén soron kívül intézkedniük kellett a gyógyszerek beszerzésére. Az egészségügyi személyzet részére feladatként került meghatározásra az is, hogy a területileg illetékes mentőszolgálatot előzetesen tájékoztassák a fogvatartottak nagy létszámú oltásáról. Az oltási terv szerves részét képezték a napi bontásban elkészített ütemtervek, amelyek a fogvatartottak számának és összetételének figyelembevétele mellett, részletekbe menően szabályozták az oltás menetét, óránként 10–12 fő oltópontra történő előállítását. Kizárólag olyan fogvatartottak kaphattak oltást, akik azt megelőzően nyilatkozatban hozzájárultak ahhoz. A fogvatartottak oltásának végrehajtását követően annak tényét a Főnix Egészségügyi Almodul erre a célra kialakított felületén haladéktalanul rögzíteni kellett, a második oltás tervezett időpontjával együtt. A beoltott fogvatartottak részére az oltást követően – annak igazolására – az ambuláns lap egy példányát át kellett adni. Amennyiben előzetesen oltásra jelentkezett fogvatartott esetében az ütemezés szerinti beoltás egészségügyi (például akut betegség) vagy egyéb okból (például a felkínált vakcinát nem kívánta felvenni) nem volt végrehajtható, akkor ennek tényét és indokát rögzíteni kellett a Főnix Egészségügyi Almodulban, ezt követően egészségügyi akadály esetén az érintett fogvatartottat elő kellett jegyezni kontrollvizsgálatra, míg a felkínált vakcinát visszautasító fogvatartottakat erről írásban kellett nyilatkoztatni. A másik bv. szervből átszállított fogvatartottak egészségügyi befogadása-akor minden esetben ellenőrizni kellett, hogy az érintett személy kapott-e már első oltást, és amennyiben igen, akkor a második oltás mikorra van előjegyezve. A bv. szervezet személyi állománya részére már a fogvatartottak oltását megelőző időben meghatározásra került, hogy intézkedjenek a fogvatartottak érzékenyítésére, folyamatos informálására az oltási hajlandóságuk növelése érdekében. Előzetesen fel kellett mérni a fogvatartottak oltási hajlandóságát, majd ezt követően folyamatosan aktualizálni a koronavírus elleni oltást igénylők nyilvántartását. Külön nyilvántartást kellett vezetni az oltást kérő 60 év feletti, 60 év alatti krónikus beteg, és a 60 év alatti nem krónikus beteg, illetve a 18 év alatti fogvatartottakról. A fogvatartottak folyamatos tájékoztatást kaptak az elérhető oltóanyagok típusairól, továbbá arról is, hogy az oltásra történő jelentkezés sem az oltás időpontját, sem az alkalmazandó vakcina típusát nem határozza meg. A bv. intézetekbe és intézményekbe befogadott, SARS-CoV-2 elleni oltóanyaggal történő első oltással már rendelkező fogvatartottak második oltását a civil oltópontra történő előállításával vagy az oltóanyagok bv. intézetbe/intézménybe történő szállításával és a bv. szerv területén történő beoltással kellett megvalósítani. Az oltásban részesült fogvatartottak egészségi állapotát az oltás beadása után felmerülő panasz esetén, a tünetek megszűnéséig követni kellett. Az oltások napi zárását követően teljes körű fertőtlenítést kellett végrehajtani.

The „Big Day”

2021. április 29-én éjfélkor az Operatív Törzs vezetőjének utasítására a BVOP-ra berendelésre kerültek a törzs állandó tagjai, valamint a Biztonsági Főosztály főosztályvezetője, továbbá a Központi Támogató Főosztály főosztályvezetője. Eligazításukat követően soron kívüli intézkedés történt valamennyi bv. szerv vezetőjének, valamint a Központi Műveleti Osztály (a továbbiakban: KMO) érintett személyi állományának értesítésére. A bv. szervek vezetői éjjel eligazítást kaptak az oltóanyagok azonnali felhasználásáról. Az oltóanyagok szükség szerinti átcsoportosítását, továbbá az egészségügyi személyzet koordinációját a BVOP-n megalakult Oltási Munkacsoport irányította. Az oltóanyagok szállítását a KMO – szolgálatra berendelt – személyi állománya hajtotta végre, szintén az oltási munkacsoport koordinálása mellett. 2021. április 30. napján – az előzetes oltakozási igényt meghaladóan – 11 568 fő fogvatartott ellátása történt meg a védőoltás első komponensével. A fogvatartotti oltakozás – azóta is igény szerint – továbbra is zajlik, 2021. május 27-ei adatok alapján a védőoltás első komponensével 13 571 fő, míg a második komponenssel 10 665 fő került beoltásra, így a 2021. május 27-ei adatok alapján 17 791 fő jelenlévő fogvatartotti összlétszámhoz viszonyítva, jelenleg 76,28% az átoltottság.

A fogvatartottak hangulatának folyamatos monitorozása

A koronavírus-fertőzés megjelenése miatt bevezetett korlátozó intézkedések, illetve a lehetséges enyhítések kapcsán a fogvatartottak általános hangulatát – a társszervek bevonásával – a törzs folyamatosan és rendszeresen elemezte, értékelt. Az elmúlt időszak tapasztalatai alapján megállapítást nyert, hogy a fogvatartottak hangulata negatív irányba szélsőségesen nem tolódott el, a bevezetett intézkedéseket elfogadták, az esetlegesen megjelenő feszültségeket sikerült lokális szinten kezelni. A rendelkezésre álló információk birtokában elmondható, hogy mindeddig nem merült fel olyan körülmény, amely súlyos rendkívüli esemény előkészületét vagy annak eszkalálódását vetné fel.

A fogvatartottak és a kapcsolattartók folyamatos tájékoztatása

A humánjárvány megjelenését követő változásokkal kapcsolatban kiemelt feladatként kezelte a bv. szervezet a fogvatartottak, valamint a hozzátartozóik folyamatos tájékoztatását. A fogvatartottak részére történő tájékoztatás egyéni és kiscsoportos foglalkozások útján, zárt láncú televízió rendszeren és börtön-rádión keresztül, továbbá a faliújságok által nyújtott felületeken történt meg.

A tájékoztató anyagokat a BVOP Kommunikációs Főosztály munkatársai készítették el, melyek jellemzően a fogvatartottakat érintő napi aktualitásokról, az érintkezési szabályokról, a kapcsolattartásban történt változásokról, valamint az aktuális járványügyi helyzetről szólnak. A folyamatos információáramlás biztosítása érdekében a tartós elhelyezésre szolgáló valamennyi lakózárka televíziókészülékkel került ellátásra, a hiányzó készülékek pótlására a BVOP 200 darab televíziókészüléket szerzett be. Az engedélyezett kapcsolattartók folyamatos tájékoztatása a bv. szervezet központi és a bv. intézetek saját weboldalain, valamint a „call center” szolgáltatáson keresztül biztosított volt.

Az egységes, gyors és hatékony jelentési rend és információáramlás megteremtése

A Biztonsági Szolgálat kidolgozta az egységes jelentési tematika rendszerét a mintavételi eljárásrendről, amelynek eredményei a központi adatbázisba kerültek feltöltésre az értékelő-elemző munka teljes körű megvalósulása érdekében. Szintén a Biztonsági Szolgálat irányítása mellett, a bv. szervek napi adatszolgáltatásainak meggyorsítása, valamint a feltöltött adatok elemzésének megkönnyítése érdekében – a fejlesztő céggel történt egyeztetést követően – szoftverfejlesztés került végrehajtásra. A Főnix 2 alrendszer Navigátor moduljában kapott helyet a „COVID–19” elnevezésű almodul.

Az országos körszállítás szüneteltetése

Az országos körszállítás a veszélyhelyzet ideje alatt beszüntetésre került, a szükséges átcsoportosítások célszállítással valósultak meg, minimális fogvatartotti létszámmal és szállítójármű bevonásával. A bv. intézetek részéről kezdeményezett célszállítási igényeket minden esetben a Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály (a továbbiakban: KSZNYFO) engedélyezte és a Központi Támogató Főosztály Művelési Osztálya hajtotta végre. 2020. június 08. napjától kezdődően a havonta egy, maximum két alkalommal megvalósuló országos, központosított szállításokat a bv. intézetek személyi állománya hajtja végre.

Az előállítások minimalizálása, szüneteltetése

A hatóságok részére történő előállítások túlnyomórészt távtárgyalás formájában valósultak meg a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendeletben foglaltak alapján. A bv. szervezet személyi állománya a 2019. évben összesen 17 000, 2020-ban pedig

10 609 alkalommal állított elő fogvatartottat az ügyekben eljáró hatóságok megkeresésére, valamint egészségügyi és egyéb indokok alapján. A veszélyhelyzet elrendelését követő időszakban a ténylegesen megvalósult előállítások esetszáma jelentősen csökkent, míg a távtárgyalás formájában történő meghallgatások esetszáma ugrásszerűen növekedett.

4. számú táblázat: A megvalósult távtárgyalások alakulása a 2020. évre vonatkozóan, havi bontásban

Hónap	Bv. bírói ⁵ meghallgatás	Bírósági tárgyalás	Rendőrségi meghallgatás	Ügyészségi meghallgatás	NAV ⁶ meghallgatás	OIF ⁷ meghallgatás	Összesen
Január	458	289	3	15	0	0	765
Február	367	341	1	18	0	2	729
Március	714	303	92	32	0	4	1145
Április	767	249	427	73	2	2	1520
Május	674	453	446	78	5	11	1667
Június	522	1155	384	56	3	5	2125
Július	235	932	329	43	2	8	1549
Augusztus	191	312	235	23	1	11	773
Szeptember	204	1303	351	35	10	4	1907
Október	378	1240	508	52	8	12	2198
November	537	1464	514	57	4	7	2583
December	373	950	504	67	1	6	1901
Összesen	5420	8991	3794	549	36	72	18862

Forrás: BVOP Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály.

5 Büntetés-végrehajtási bíró.

6 Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

7 Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság.

**5. számú táblázat: A megvalósult távtárgyalások alakulása
2021. évre vonatkozóan, havi bontásban**

Hónap	Bv. bírói meghallgatás	Bírósági tárgyalás	Rendőrségi meghallgatás	Ügyészségi meghallgatás	NAV meghallgatás	OIF meghallgatás	Összesen
Január	437	1287	458	51	5	6	2244
Február	375	1514	653	107	4	6	2659
Március	470	1125	673	77	4	10	2359
Április	512	1143	618	74	3	6	2356
Összesen	1794	5069	2402	309	16	28	9618

Forrás: BVOP Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály.

A Központi Támogató Főosztály Műveleti Osztályának feladatai

A bv. szervek részére a központi készletből biztosított fertőtlenítőszer, védőeszközök, továbbá a felső légúti váladék laboratóriumi vizsgálatához szükséges mintavételi eszközök szállítását – ütemtervben meghatározottak alapján – a Biztonsági Szolgálat alárendeltségébe tartozó KMO személyi állománya végezte. Az országos körszállítások beszüntetését követő időszakban, a szükséges és minimális fogvatartotti átcsoportosítások célszállítással történő szállítását szintén a KMO munkatársai hajtották végre. Az igazoltan koronavírus-fertőzött fogvatartottak szállításával kapcsolatos feladatokat tartalmazó eljárásrendben foglaltak szerint, a fertőzötteket a járványkórházként funkcionáló Bv. Egészségügyi Központ tököli telephelyére kellett soron kívül szállítani az előírt teljes védőfelszerelésben, amely szakfeladat végrehajtása a KMO személyi állománya részére került meghatározásra. A KMO személyi állománya hajtotta végre a fogvatartottak országos oltakozásához szükséges oltóanyagok kiszállítását is.

Mobil járványkórház létesítése a Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet területén

Magyarország Kormánya az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedések mind hatékonyabb végrehajtása érdekében 2020. március 14-én megalakította a Mobil Járványkórház Létrehozásáért Felelős Akciócsoportot, amelynek vezetésével a bv. szervezet országos parancsnokát bízta meg. A könnyűszerkezetes konténerkórház létesítésére a Kiskunhalasi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet került

kiválasztásra. A mobil járványkórház elhelyezkedésének kijelölésére 2020. március 14-én hat főből álló munkacsoport érkezett a fent említett bv. intézetbe, ahol a BVOP Biztonsági Szolgálat két munkatársának vezetésével, valamint a BVOP Műszaki és Ellátási Főosztály és a Budapesti Fegyház és Börtön két-két munkatársának közreműködésével megkezdődtek a bv. intézet vezetőivel történő egyeztetések, továbbá a helyszínbejárás. A hat főből álló szakmai team 2020. március 15-én három alternatívát készített elő a mobil járványkórház elhelyezkedésével, valamint befogadóképességével kapcsolatban. A munkacsoport prioritásként kezelte, hogy a mobil járványkórház a biztonsági kerítésen belül, de a fogvatartottak elhelyezésükhöz szolgáló épületektől kellő távolságban kerüljön kialakításra, a rendkívüli eseményektől mentes, biztonságos működés érdekében. A járványkórház építése egyedülálló projektnek tekinthető Magyarországon és Európában is, a konténerkomplexum rekord gyorsasággal, mindössze két és fél hét alatt készült el. A kiskunhalasi járványügyi kórház építésén 24 órában több száz szakipari munkás és szakember dolgozott. A legszigorúbb infektológiai szabályoknak is megfelelő létesítményt a legmodernebb berendezésekkel és orvostechnikai eszközökkel szerelték fel. A 3100 négyzetméter alapterületű, 225 konténerből álló épületegyüttesben 36 kórtermet alakítottak ki, melyek közül 16 az alacsony, 16 a közepes kockázatú és négy a súlyosabb állapotban lévő betegek elhelyezését szolgálja. A mobil konténerkórház folyamatos működését és a kulcsfontosságú berendezések használatát egy 1,6 megawattos transzformátor, két aggregátor és egy szünetmentes tápegység biztosítja. A mobil járványkórház gyógyító-megfigyelő egységgel, háromutas zsiliprendszerű öltözőkkel, befogadó és vizsgálórészleggel, külön laboratóriummal, röntgen-, ultrahang- és CT-készülékkel, továbbá lélegeztetőgépekkel rendelkezik.

A Központi Ügyelet létrehozása és tevékenysége

A koronavírus-humánjárvány magyarországi második hulláma idején a lakosság körében jelentős mértékben bekövetkezett megbetegedések esetszámaival egyenes arányban emelkedni kezdtek a büntetés-végrehajtás személyi állományának tagjait, valamint a fogvatartottakat érintő koronavírus okozta megbetegedések számai is. A jelentősen megemelkedett fertőzési adatok naprakész nyilvántartását már nem tudták megfelelően kezelni a BVOP főügyeletesei, ennek okán a járványügyi készültség során a belügyminiszter vezetésével működő Ügyeleti Központ mintájára a BVOP Operatív Törzs alárendeltségébe egy folyamatosan működő, elemző-értékelő, adatfeldolgozó, ideiglenes szervezeti elem, a Központi Ügyelet került létrehozásra 2020. szeptember 24-én.

A Központi Ügyeletbe az országos parancsnok biztonsági és fogvatartási helyettesének közvetlen alárendeltségében álló szakterületek – a Biztonsági Szolgálat, a Fogvatartási Ügyek Szolgálata, a Felderítési Főosztály, a Központi Szállítási és Nyilvántartási Főosztály, a Központi Kivizsgáló és Módszertani Intézet, valamint az Egészségügyi Főosztály – munkatársai kerültek delegálásra. A Központi Ügyelet működését a Biztonsági Szolgálat szolgálatvezetőjének közvetlen felügyelete alatt az Ügyeleti és Védelmi Osztály vezetője irányította. A Központi Ügyelet 0–24 órában folyamatosan működött, feladatát országos hatáskörben látta el, a személyi állomány rendelkezésre állását az ötváltásos munkarend biztosította, a szolgálatvezénylésben meghatározottak szerint egy vagy két fő személyi állományú tag jelenlétével.

A Központi Ügyelet főbb feladatai:

- a bv. szervek koronavírussal kapcsolatos jelentéseinek összegzése, egyesített statisztikában történő megjelenítése;
- a kialakult „gócpontokkal” kapcsolatos folyamatábrák rendszeres frissítése;
- a működési rendben meghatározott személyek részére rendszeres időközönként készített kimutatások folyamatos aktualizálása;
- a társszervek részére az adatszolgáltatások folyamatos megküldése;
- a BM központi ügyelet részére küldendő jelentések előkészítése;
- a BVOP Operatív Törzs központi adatbázisának karbantartása, a kiadott feladatszabások rendszerezése, a vonatkozó adattábla folyamatos frissítése;
- a BVOP Operatív Törzsébe delegált szakterülettel folyamatos kapcsolattartás, valamennyi releváns információ gyűjtése, annak megosztása illetékség szerint;
- a BVOP Operatív Törzsbe delegált szakterületek által előkészített feladatszabások, eljárásrendek véleményezése.

Összegzés

A BVOP a járványhelyzet felismerését követően soron kívül intézkedett a szükséges és elsődleges szervezeti szintű feladatok meghatározásáról. Az Operatív Törzs megalakításával megvalósult a megfelelő szintű törzskari, közvetlen irányítási tevékenység. A delegált szakterületek, valamint a bv. szervek kimagasló együttműködése okán az információáramlás folyamatos volt. A társ rendvédelmi és polgári szervekkel történő rendszeres egyeztetésekre intézkedés történt, a területileg illetékes önkormányzatokkal valamennyi bv. szerv lefolytatta a szükséges konzultációkat. A járvány terjedésének megelőzése érdekében a bv.

szervezet által ez idáig bevezetett preventív jellegű intézkedések hatásosak voltak. A tapasztalatok alapján bebizonyosodott, hogy a bv. szervezet képes gyorsan és hatékonyan reagálni az új kihívásokra, valamint a koronavírus-fertőzés megjelenésével kapcsolatos feladatok végrehajtására. A folyamatos monitorozó, elemző tevékenység eredményeképpen olyan eljárásrendek bevezetésére került sor, amelyek hozzájárultak a rendkívüli események kialakulásának minimalizálásához, így a bv. szervezet feladatainak törvényes ellátásával – a különleges jogrendi időszak alatt is – hozzá tudott járulni a közrend és a közbiztonság erősítéséhez.

Zárszó

Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető, tömeges megbetegedést okozó COVID–19 humánjárvány bv. szervekbe történő bejutásának megelőzését, illetve megjelenése esetén következményeinek elhárítását, a bv. szervezet személyi állománya, valamint a fogvatartottak egészségének és életének megóvását prioritált feladatként kezelte a törzs a vírushatás megjelenése óta. Az Operatív Törzs folyamatosan figyelemmel kísérte a kormány által kiadott rendeletekben meghatározottakat, ezáltal azonnali intézkedéseket tudott hozni. A Belügyminisztériumban létrehozott Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs által elrendelt feladatok maradéktalan végrehajtása érdekében intézkedett. A bv. szervezet a humánjárvány magyarországi megjelenését követően felismerte a koronavírus-fertőzésben rejlő kiemelt kockázatot, ennek megfelelően már a védekezésre történő felkészülés időszakában bevezette a szükséges intézkedéseket, továbbá teljeskörűen felkészült egy esetleges járványügyi zárlat elrendelésének esetére is. A megelőző intézkedések maradéktalan végrehajtásának, valamint a gyors és teljes körű kontaktkutatásnak köszönhetően, az esetlegesen megfertőződött vagy fertőzésgyanús személyekkel kapcsolatban álló fogvatartottak elkülönítésére és adott esetben gyógykezelésére minden alkalommal soron kívül sor került, megelőzve ezzel bármely bv. szerv komoly gócponttá válását.

Alkalmazott jogszabályok

- 1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs felállításáról
- 1101/2020 (III. 14) Korm. határozat a koronavírus elleni védekezés kapcsán szükséges további intézkedésekről
- 1102/2020 (III. 14) Korm. határozat a koronavírus miatt a köznevelési és szakképzési intézményekben új munkarend bevezetéséről
- 40/2020. (III. 11) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről
- 8/2020. (III. 12) EMMI rendelet az emberi felhasználásra kerülő gyógyszerek rendeléséről és kiadásáról szóló 44/2004. (IV. 28.) ESZCSM rendelet módosításáról

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Hinkel T. & Molitórisz R. (2021). A büntetés-végrehajtási szervezet COVID–19 humánjárvány elleni védekezésének bemutatása. *Belügyi Szemle*, 69(SI5), 36-64. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.5.2>